

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการใช้สมุนไพรท้องถิ่นร่วมกับความเหมาะสมของวัสดุรองพื้นต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิตเปิดแบบพึ่งพาตนเองมีข้อสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาด้านการจัดการเลี้ยงเปิดและการใช้สมุนไพรในการป้องกันสุขภาพสัตว์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวัสดุรองพื้นที่เหมาะสมราคาดูกร่วมกับสมุนไพรท้องถิ่นต่อการผลิตเปิดของเกษตรกรรายย่อย
3. เพื่อบูรณาการเกษตรกรผสมผสาน ผลิต เลิก การใช้สารเคมีในการผลิตและเผยแพร่แนะนำได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงสำรวจและทดสอบภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จากกระบวนการระดมความคิดเห็น แนวทางปัญหา การเก็บข้อมูล การออกแบบสอบถาม สัมภาษณ์บุคคล และเกษตรกรที่เลี้ยงเปิดในปัจจุบัน โดยเน้นการศึกษารูปแบบการจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจากวัสดุรองพื้น ผลพลอยได้ ราคาดูกรากราการเกษตรแบบครบวงจรและพึ่งพาตนเอง ร่วมกับการใช้สมุนไพรท้องถิ่นในการควบคุมสุขภาพสัตว์อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการและลดต้นทุนการพึ่งพาจากปัจจัยภายนอกจากการเลี้ยงเปิดในปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการและรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการใช้สมุนไพรท้องถิ่นร่วมกับความเหมาะสมของวัสดุรองรับต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิตแปรรูปพึ่งพาตนเองมีวิธีการดำเนินการและรวบรวมข้อมูลดังนี้

วิธีการทดลอง

1 ออกแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม ชุมชน เกี่ยวกับการจัดการเลี้ยงเป็ดในอดีตและปัจจุบัน โดยสัมภาษณ์เจาะลึกเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ด คือ จังหวัดนครสวรรค์ สุ่มตัวอย่าง เกษตรกรโดยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างระบบ Systematic Sampling สัมภาษณ์เกษตรกรโดยผู้ช่วยนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ เป็นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนผลกระทบการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งต่อเศรษฐกิจและสังคมเกษตรกรมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพการเลี้ยงเป็ด ระบบการเลี้ยงเป็ด เทคนิควิชาการการเกี่ยวกับการเลี้ยงเป็ด ตลอดจนนโยบาย มาตรการ ผลกระทบ และกระบวนการป้องกันกำจัดโรคใช้หวัดนก จากเอกสารวิชาการ คำแนะนำเอกสารเผยแพร่ ข้อมูลทางราชการ และติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับวิถีชีวิตเกษตรกรเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งในอดีตและปัจจุบัน โดยสัมภาษณ์เจาะลึกเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง เกษตรกรผู้ทำนา คณะกรรมการชมรมผู้เลี้ยงเป็ดและห่านไล่ทุ่ง และผู้บริหารสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

1.3 ศึกษาผลกระทบการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งต่อเศรษฐกิจและสังคมเกษตรกร โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งและเกษตรกรทำนาในพื้นที่ลุ่ม สุ่มตัวอย่างเกษตรกรโดยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โคนคัดเลือกพื้นที่ที่มีจำนวนเกษตรกรเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งมากที่สุด คืออำเภอบรรพตพิสัย สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ด 30 ราย โดยการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Sampling)

1.4 ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดก่อนใช้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ (Validity) มีความชำนาญ จากนั้นทดสอบแบบสัมภาษณ์ (Pretest) โดยทดลองสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ด 10 ราย และ

- 1.5. สัมภาษณ์เกษตรกรโดยผู้ช่วยนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรม
 - 1.6. รวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
 - 1.7. รายงานผลการศึกษาโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistical) สรุปผลการศึกษาเผยแพร่ผลการศึกษาโดยการตีพิมพ์ และเสนอผลการศึกษาในการประชุมสัมมนาทางวิชาการ
 - 1.8 จัดสัมมนาระดมความคิดร่วมกันระหว่างเกษตรกรเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง
2. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเลือกใช้วัสดุรองพื้นราคาถูกร่วมกับการใช้สมุนไพรในการควบคุมสุขภาพของสัตว์
 - 2.1 การเลือกใช้วัสดุรองพื้นราคาถูกร่วมกันที่อยู่ในท้องถิ่น โดยการทดสอบแบบ CRD มี 4 ทริทเมนต์ ดังนี้
 - ทริทเมนต์ที่ 1 : การใช้เกลบรองพื้น
 - ทริทเมนต์ที่ 2 : การใช้หญ้ารองพื้น
 - ทริทเมนต์ที่ 3 : การใช้ฟางข้าวรองพื้น
 - ทริทเมนต์ที่ 4 : การใช้ทรายรองพื้น
 - 2.2 การเสริมสมุนไพรของกะเพราและหอมแดงต่างๆ กันโดยวางแผนการทดสอบแบบ t – test group
 - ทริทเมนต์ที่ 1 : ไม่เสริมสมุนไพร (กลุ่มควบคุม)
 - ทริทเมนต์ที่ 2 : เสริมสมุนไพรกะเพราและหอมแดง 1 % น้ำหนักตัว
 - 2.3 ออกแบบสำรวจความพึงพอใจจากการบูรณาการเกษตรผสมผสาน ลด เลิก หลังการเผยแพร่การใช้สมุนไพรทดแทนสารเคมีในการผลิต โดยสัมภาษณ์เจาะลึกเกษตรกรผู้เลี้ยงเขตจังหวัดนครสวรรค์ สุ่มตัวอย่างเกษตรกร โดยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างระบบ Systematic Sampling สัมภาษณ์เกษตรกรโดยผู้ช่วยนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ เป็นการศึกษาผลการใช้ตลอดจนผลกระทบการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งต่อเศรษฐกิจและสังคมเกษตรกร

3 ขั้นตอนการทดลอง

3.1 ออกแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม ชุมชน เกี่ยวกับการจัดการเลี้ยงเปิดไถ่ทุ่งในเขตจังหวัดนครสวรรค์

3.2 ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความพึงพอใจของเปิดไถ่ทุ่งต่อ การเลือกใช้วัสดุรองพื้นราคาถูกในท้องถิ่น

3.3 การเสริมสมุนไพรวงศาและหอมแดงระดับ 1 % น้ำหนักตัว ในเป็ดระยะเล็ก โดยเปรียบเทียบการทดสอบประสิทธิภาพการผลิต และค่าโลหิตวิทยา

3.4 สำรวจความพึงพอใจจากการบูรณาการเกษตรผสมผสาน ลด เลิก หลังการเผยแพร่การใช้สมุนไพรรักษาโรคในสัตว์ในการผลิต

ขั้นตอนการทดลอง

1 ออกแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม ชุมชน เกี่ยวกับการจัดการเลี้ยงเปิดไถ่ทุ่งในเขตจังหวัดนครสวรรค์

2 ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความพึงพอใจของเปิดไถ่ทุ่งต่อ การเลือกใช้วัสดุรองพื้นราคาถูกในท้องถิ่น

3 การเสริมสมุนไพรวงศาและหอมแดงระดับ 1 % น้ำหนักตัว ในเป็ดระยะเล็ก โดยเปรียบเทียบการทดสอบประสิทธิภาพการผลิต และค่าโลหิตวิทยา

4 ออกแบบสำรวจความพึงพอใจจากการบูรณาการเกษตรผสมผสาน ลด เลิก หลังการเผยแพร่การใช้สมุนไพรรักษาโรคในสัตว์ในการผลิต

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมความพึงพอใจของเป็ดระยะเล็กต่อวัสดุรองพื้น และศึกษาสมรรถภาพการผลิต ก่อนการทดลองเก็บน้ำหนัก ก่อนทดลองรายตัว เมื่อทดลอง ชั่งน้ำหนัก อัตราการเจริญเติบโต เก็บตัวอย่างเลือดเพื่อตรวจค่าโลหิตวิทยา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทำการชั่งน้ำหนักเริ่มต้นและสิ้นสุดการทดลองทุกสัปดาห์
2. บันทึกปริมาณอาหารที่กินทุกสัปดาห์
3. บันทึกเปิดตายในแต่ละวัน นำข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกมาคำนวณหาค่าต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 น้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น (กรัม) =
$$\frac{\text{น้ำหนักเปิดสิ้นสุดการทดลอง} - \text{น้ำหนักเปิดเริ่มต้นการทดลอง}}{\text{ทดลองจำนวนเปิด}}$$
- 3.2 ปริมาณอาหารที่กินต่อตัว (กรัม) =
$$\frac{\text{ปริมาณอาหารที่กิน (กรัม)}}{\text{จำนวนเปิดที่เหลือ (ตัว)}}$$
- 3.3 อัตราการเปลี่ยนอาหาร =
$$\frac{\text{ปริมาณอาหารที่กิน (กรัม)}}{\text{น.น.ตัวที่เพิ่มขึ้น (กรัม)}}$$
- 3.4 ต้นทุนค่าอาหาร (บาท/กก.) = ต้นทุนค่าอาหาร x อัตราการเปลี่ยนอาหาร
- 3.5 ศึกษาผลของการเสริมกะเพราและหอมแดงต่ออัตราการตาย
- อัตราการตาย (%) =
$$\frac{\text{จำนวนไก่ตาย (ตัว)} \times 100}{\text{จำนวนไก่ทั้งหมด (ตัว)}}$$
- 3.6 ศึกษาผลของการเสริมกะเพราและหอมแดงต่อค่าโลหิตวิทยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามวิเคราะห์โปรแกรม SPSS รายการการศึกษาโสตติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำข้อมูลการทดลอง น้ำหนัก อัตราการเจริญเติบโต วิเคราะห์การแปรปรวน ANOVA เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทรีทเมนต์ด้วยวิธี Duncan New Multiple Range Test [DMRT]

สถานที่ทำการศึกษาทดลอง

เก็บข้อมูลตามสถานที่เป้าหมาย / ผู้เลี้ยงในเขตจังหวัดนครสวรรค์ และทำการทดลองในพื้นที่ชุมชน และหมวดสัตว์ปีก คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ระยะเวลาในการศึกษาทดลอง

ระยะเวลาศึกษา (1 มกราคม 2552 – 30 กันยายน 2552)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาภูมิปัญญาด้านการจัดการเลี้ยงเป็ดและการใช้สมุนไพรในการป้องกันสุขภาพสัตว์ โดยศึกษาจากกลุ่มผู้เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งรายย่อยในเขตนครสวรรค์ต่อการใช้สมุนไพรไทยพบว่า ใช้ในการรักษาโรคเป็ดได้ เช่น บำรุงรักษา แก้วเป็ดอ่อนแอ บำรุงรังไข่ ถอนพิษ แก้วท้องเสียในเป็ด สำหรับประเด็น สรรพคุณสมุนไพรที่นิยมและรู้จักในท้องถิ่น พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งรายย่อยในเขตนครสวรรค์รู้จักและนิยมใช้สมุนไพรในท้องถิ่น จำนวน 33 ชนิด และนำสมุนไพรไปใช้ในสัตว์จริงจำนวน 8 ชนิด ได้แก่ ว่างรางจืดใช้ถอนพิษ (รักษาเป็นไข้และหวัด), ฟ้าทะลายโจร (แก้ไข้เป็ด), โพล (ใส่แผลสัตว์ปีก และหวัด), ขมิ้น (ขับถ่ายสัตว์ปีก), รางจืด (ถอนพิษสารเคมี), เปลือกสะเดา (แก้ท้องเสีย : แขน้ำเปลี่ยนทุกวันค้างคืน) ให้เป็ดกิน, กะเพราร่วมกับตะไคร้ (สูดดมแก้ลมชัก), ขมิ้นชันร่วมกับมะเกลือ (ถ่ายพยาธิ : คั้นน้ำผสมสมกะทิ)

ปัญหาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์มีน้อยทำให้ผู้ใช้ขาดข้อมูล และวิธีการใช้ที่ถูกต้องเหมาะสมสมุนไพรไทยมีศักยภาพที่ใช้ทดแทนวัตถุสังเคราะห์ที่เติมในอาหารได้ แต่ข้อมูลวิจัยยังขาดความต่อเนื่องและเป็นเอกภาพ

2. การศึกษาเปรียบเทียบวัสดุรองพื้นที่เหมาะสมราคาถูกร่วมกับสมุนไพรท้องถิ่นต่อการผลิตเป็ดของเกษตรกรรายย่อย พบว่า พฤติกรรมความพึงพอใจของเป็ดไข่ระยะเล็กต่อวัสดุรองนอนในท้องถิ่นที่เหมาะสมพบว่า วัสดุท้องถิ่นชนิดแกลบ (36.6%) มีความเหมาะสมต่อพฤติกรรมความพึงพอใจของเป็ดมากกว่าวัสดุท้องถิ่นชนิดอื่นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สำหรับการเสริมสมุนไพรกะเพราและหอมแดงระดับ 1 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวเป็ดไข่ระยะเล็ก ช่วง 0-4 สัปดาห์ มีอัตราการเจริญเติบโต (23.21 กรัม/ตัว/วัน) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (22.14 กรัม/ตัว/วัน) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สำหรับปริมาณอาหารที่กิน, น้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น, อัตราการเปลี่ยนอาหาร, อัตราการตาย และต้นทุนอาหารต่อน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น 1 กก. ตลอดจนการทดลองแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ในการศึกษาการเสริมกะเพราและหอมแดงในเป็ดไล่ทุ่งต่อค่าโลหิตวิทยา พบว่า การเสริมสมุนไพรกะเพราและหอมแดง ระดับ 1 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวเป็ดไข่ระยะเล็กต่อค่าโลหิตวิทยา พบการเสริมสมุนไพรมีแนวโน้มค่า MCV (130.60 fl), MCH (64.60 pg), MCHC (49.45 g/dl), RDM(11.20%), Platelet count (7,000 cell/mm³), Gamma GT (2.50 IU/L), AST ; SGOT (36 U/L) สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) และการเสริมสมุนไพรกะเพราและหอมแดงระดับ 1 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวในอาหารเป็ดไข่ระยะเล็กมีแนวโน้มค่า Hemoglobin ; Hb (11.20 g/dl), Hematocrit ; Hct (22.50) และ RBC count (1.74 Mcells/mm³) ต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)

3. ผลการบูรณาการเกษตรผสมผสาน ลด เลิก การใช้สารเคมีในการผลิตและเผยแพร่แนะนำได้อย่างเหมาะสมโดยการเสริมสมุนไพรรอบว่า วัสดุประเภทฟางข้าวเป็นวัสดุที่เหมาะสมต่อการรองพื้น 100 เปอร์เซ็นต์, สมุนไพรสามารถควบคุมโรคและเพิ่มการเจริญเติบโตเปิดได้ 80 เปอร์เซ็นต์, สมุนไพรกระเพราและหอมแดงสามารถควบคุมโรคได้ 80 เปอร์เซ็นต์, การใช้เกลบรองพื้นสำหรับเปิดสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ 100 เปอร์เซ็นต์, การเสริมสมุนไพรรอบและหอมแดงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ 75 เปอร์เซ็นต์, การเสริมสมุนไพรรอบและหอมแดงสามารถควบคุมสุขภาพได้ 50 เปอร์เซ็นต์ และโครงการวิจัยการเสริมสมุนไพรรอบและหอมแดงต่อประสิทธิภาพการผลิตมีประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้เลี้ยง 75 เปอร์เซ็นต์ และ การใช้เกลบรองนอนและการเสริมสมุนไพรรอบและหอมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพโดยสามารถลดต้นทุนหาได้ง่ายกว่า, ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ, หาง่าย, สามารถทำให้เปิดมีการขยายพื้นที่ออกมากขึ้น, ใช้เป็นยาแก้หวัดได้และป้องกันโรคได้

อภิปรายผล

1. การศึกษาภูมิปัญญาด้านการจัดการเลี้ยงเปิดและการใช้สมุนไพรรอบในการป้องกันสุขภาพสัตว์ ประเด็นการเสวนาของกลุ่มผู้เลี้ยงเปิดไล่ทุ่งรายย่อยในเขตนครสวรรค์ต่อศักยภาพสมุนไพรรอบ พบว่า ประเด็นความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรอบไทย กลุ่มผู้เลี้ยงเปิดไล่ทุ่งรายย่อยในเขตนครสวรรค์ มีความรู้สึก ดี ประหยัด ให้ผลดีมากกว่าผลเสีย ยาที่สกัดจากพืชสมุนไพรรอบ ต้นทุนไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์, มนุษย์, และสิ่งแวดล้อม ใช้ได้ทั้งใบ, ราก, ลำต้นในการรักษาโรคเปิดได้ เช่น บำรุงรักษา แก้เปิดอ่อนแอ บำรุงรังไข่ ถอนพิษ แก้ท้องเสียในเปิด สำหรับประเด็น สรรพคุณสมุนไพรรอบที่นิยมและรู้จักในท้องถิ่น พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงเปิดไล่ทุ่งรายย่อยในเขตนครสวรรค์รู้จักและนิยมใช้สมุนไพรรอบในท้องถิ่น จำนวน 33 ชนิด และนำสมุนไพรรอบไปใช้ในสัตว์จริงจำนวน 8 ชนิด ได้แก่ ว่างรังจืดใช้ถอนพิษ (รักษาเป็นไข้และหวัด), ฟาทะลายโจร (แก้ไข้เปิด), โพล (ใส่แผลสัตว์ปีก และหวัด), ขมิ้น (ขับถ่ายสัตว์ปีก), ว่างจืด (ถอนพิษสารเคมี), เปลือกสะเดา (แก้ท้องเสีย : เช่นน้ำเปลี่ยนทุกวันค้างคืน) ให้เปิดกิน, กระเพราพร้อมกับตะไคร้ (สูดดมแก้ลมชัก), ขมิ้นชันร่วมกับมะเกลือ (ถ่ายพยาธิ : คั้นน้ำผสมสมกะทิ) ส่วนประเด็นปัญหาการนำไปใช้สมุนไพรรอบในเปิดไล่ทุ่งรายย่อยในเขตนครสวรรค์ต่อศักยภาพสมุนไพรรอบไทย พบ 9 ประเด็นปัญหา ได้แก่ ถ้าเกิดอาการโรคมามากๆ จะใช้สมุนไพรรอบไม่ทันไม่มีการใช้อย่างต่อเนื่อง ขบวนการในการใช้ยุ่งยาก ไม่รู้สรรพคุณในการใช้ ใช้

2. การศึกษาเปรียบเทียบวัสดุรองพื้นที่เหมาะสมราคาถูกร่วมกับสมุนไพรท้องถิ่นต่อการผลิตเปิดของเกษตรกรรายย่อยการศึกษาเปรียบเทียบวัสดุรองพื้นที่เหมาะสมราคาถูกร่วมกับสมุนไพรท้องถิ่นต่อการผลิตเปิดของเกษตรกรรายย่อย พบว่า พฤติกรรมความพึงพอใจของเปิดไ้ระยะเล็กต่อวัสดุรองนอนในท้องถิ่นที่เหมาะสมพบว่า วัสดุท้องถิ่นชนิดแกลบ (36.6%) มีความเหมาะสมต่อพฤติกรรมความพึงพอใจของเปิดมากกว่าวัสดุท้องถิ่นชนิดอื่นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สอดคล้องกับการศึกษาสุริยพงศ์ และคณะ, (2549)การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง ด้านการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งอาจจะกลายเป็นตำนานการเกษตรกรรมเชิงนิเวศอีกเรื่องหนึ่ง ขณะเดียวกันเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดตลอดจนเกษตรกรทำนา รวมทั้งผู้บริโภคก็จะได้รับผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว การศึกษาความคิดเห็นเกษตรกรเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง พบว่าเกษตรกรเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง เห็นด้วยอย่างยิ่งใน 2 เรื่อง คือ การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งมีผลดีต่อการทำนา เกษตรกรเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งเห็นด้วยใน 3 เรื่อง คือ การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งมีรายได้สูง ผลตอบแทนสูง ขณะที่เกษตรกรก็เห็นว่า การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งเป็นมาตรการสำคัญที่จะลดการระบาดของโรคไข้หวัดนก เกษตรกรเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง ไม่สามารถตัดสินใจสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน ใน 3 เรื่อง คือ ควรมีการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งในที่นาของตนเองเพื่อกำจัดหอยเชอริ่ กำจัดแมลง และกินข้าวตก อีกเรื่องหนึ่งที่เกษตรกรไม่แน่ใจคือ การปรับเปลี่ยนระบบการเปลี่ยนเป็ดไล่ทุ่งเข้าสู่ระบบโรงเรือนสามารถทำได้และทำให้อาชีพมั่นคงและปลอดภัยมากขึ้น และถ้าจำหน่ายไข่เป็ดหรือเป็ดเนื้อได้ราคาสูงขึ้น 30% จะปรับการเลี้ยงเป็ดเข้าสู่ระบบโรงเรือน แสดงว่า เกษตรกรเข้าใจว่าการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิต โคน

3. การบูรณาการเกษตรผสมผสาน ลด เลิก การใช้สารเคมีในการผลิตและเผยแพร่แนะนำได้อย่างเหมาะสมการผลิตปศุสัตว์ของไทยนั้น ระบบการผลิตปศุสัตว์ต้องมีการใช้ยาและสารเคมีอันมีผลกระทบต่อผู้ส่งออก สำหรับผู้บริโภค การใช้สมุนไพรในการจัดการเลี้ยงสัตว์พบว่า สอดคล้องกับองค์ความรู้ และทรัพยากรของชุมชนสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมท้องถิ่น คือภูมิประเทศและภูมิอากาศ เหมาะสมในการแก้ปัญหาสุขภาพของสัตว์ในท้องถิ่น เป็นยาสมุนไพรที่เกษตรกรรู้จักดีเป็นที่ยอมรับ(กรมปศุสัตว์, 2548) เช่น เยาวมาลย์ และสาโรช (2544) รายงานว่าสมุนไพรประเภท กะเพรา ตะไคร้ สามารถรักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ แน่นจุกเสียด และหากนำประสานกับการจัดการเลี้ยงที่สามารถใช้วัสดุรองพื้นที่มีราคาถูกได้อย่างมีประสิทธิภาพลดต้นทุนการผลิตลง สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งรายย่อยในเขตนครสวรรค์ต่อการใช้สมุนไพรไทย พบว่า ใช้ในการรักษาโรคเปิดได้ เช่น บำรุงรักษา แก้เปิดอ่อนแอ บำรุงรังไข่ ถอนพิษ แก้ท้องเสียในเป็ด สำหรับประเด็น สรรพคุณสมุนไพรที่นิยมและรู้จักในท้องถิ่น พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งรายย่อยในเขตนครสวรรค์รู้จักและนิยมใช้สมุนไพรในท้องถิ่น จำนวน 33 ชนิด และนำสมุนไพรไปใช้ในสัตว์จริงจำนวน 8 ชนิด ได้แก่ รางจืดใช้ถอนพิษ (รักษาเป็นไข้และหวัด), ฟ้าทะลายโจร (แก้ไข้เปิด), ไพล (ใส่แผลสัตว์ปีก และหวัด), ขมิ้น (ขับถ่ายสัตว์ปีก), รางจืด (ถอนพิษสารเคมี), เปลือกสะเดา (แก้ท้องเสีย :เช่นน้ำเปลี่ยนทุกวันค้ำคั้น) ให้เปิดกิน, กะเพราพร้อมกับตะไคร้ (สูดดมแก้ลมชัก), ขมิ้นชันร่วมกับมะเกลือ (ถ่ายพยาธิ : คั้นน้ำผสมกะทิ) และการศึกษาการเสริมสมุนไพรกะเพราและหอมแดงระดับ 1 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักรับประทานตัวเป็ดไข่ระยะเล็ก ช่วง 0-4 สัปดาห์ มีอัตราการเจริญเติบโต (23.21 กรัม/ตัว/วัน) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (22.14 กรัม/ตัว/วัน) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สำหรับปริมาณอาหารที่กิน, น้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น, อัตราการเปลี่ยนอาหาร, อัตราการตาย และต้นทุนอาหารต่อน้ำหนักตัวที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการจัดอบรมบอกวิธีการใช้ และสรรพคุณ การแจกพันธุ์สมุนไพรมะเขือเทศสำหรับพื้นที่มีตัวอย่างและการทดลองให้ดู การส่งเสริมการใช้ในสัตว์ให้มากเพื่อประหยัดต้นทุน อย่างได้ความรู้จากทางวิชาการเพิ่มขึ้น
2. พฤติกรรมความพึงพอใจของเปิดไ้ในระยะเล็กต่อวัสดุรองนอนในท้องถิ่นที่เหมาะสม โดยเฉพาะวัสดุท้องถิ่นชนิดแกลบ (36.6%) มีความเหมาะสมต่อพฤติกรรมความพึงพอใจของเปิดมากกว่าวัสดุท้องถิ่นชนิดอื่น ไม่ได้บ่งบอกถึงประสิทธิภาพการผลิตของเปิด
3. การเสริมสมุนไพรมะเขือเทศและหอมแดงระดับ 1 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวเปิดไ้ในระยะเล็ก ช่วง 0-4 สัปดาห์ มีอัตราการเจริญเติบโต (23.21 กรัม/ตัว/วัน) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (22.14 กรัม/ตัว/วัน) ควรมีการศึกษาในการเสริม ระยะและสัตว์ปีกชนิดที่อื่น
4. การใช้แกลบรองนอนและการเสริมสมุนไพรมะเขือเทศและหอมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพโดยสามารถลดต้นทุน หาได้ง่ายกว่า, ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ, หาง่าย, สามารถทำให้เปิดมีการขยายพื้นที่อกมากขึ้น, ใช้เป็นยาแก้หวัดได้และป้องกันโรคได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1 ควรศึกษาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น และวิธีการใช้ที่ถูกต้องเหมาะสม สมุนไพรไทยมีศักยภาพที่ใช้ทดแทนวัตถุสังเคราะห์ที่เติมในอาหารได้ และข้อมูลวิจัยที่ต่อเนื่องและเป็นเอกภาพ
- 2 ควรศึกษาวัสดุรองนอนในท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการผลิตของเป็ด ความหนาของแกลบ และตัวชี้วัดของการเปลี่ยนแกลบที่เหมาะสม
- 3 ควรมีการศึกษาระดับ รูปแบบของการเสริมที่ มากกว่านี้ เพราะการเติบโตมีความแตกต่างแต่ค่าทางวิทยามีแนวโน้มที่ไม่แตกต่าง